

KOMPLEX TANÓRAI FEJLESZTÉS HATÁSVIZSGÁLATA A 6–10 ÉVES TANULÓK KÉPESSÉGFEJLŐDÉSÉRE, KIEMELT FIGYELEMMEL A TANULÓK TANULÁSI MOTIVÁCIÓJÁRA

Szántóné Balogh Róza

Iskolába lépéskor az első osztályos tanulók fejlettségi szintje között nagy (akár 4-5 évnyi) eltérések vannak mind fizikális, mind pszichés, illetve szociális téren (Nagy 2010). Ennek okai lehetnek a különböző öröklött tulajdonságok, az érési fáziskülönbségek, a család szociokulturális háttere, értékrendszere, a gyermek tanuláshoz való viszonya, képességei, a szocializáció, illetve a hagyományos óvodai közoktatás különbségnövelő hatásrendszere. Pedagógia munkám során lehetőségem volt kipróbálni, milyen hatással van a gyerekek fejlődésének alakulására a tudatos, tervszerű és komplex tanórai készség- és képességfejlesztés. A kutatás célja, hogy az általam kidolgozott, három évig tartó fejlesztőmunka eredményeit összegezzem, annak hatását felmérjem, továbbá összefüggéseket tárjak fel a gyerekek tanulási képességeinek fejlődése, motivációjuk alakulása és az önszabályozó tanulás útjára lépésüknek lehetséges kimeneteleiről.

Hipotézisem:

1. Azon 10 év alatti tanulók, akiknek DIFER-eredményei 80% alatt voltak a bemeneti vizsgálat alkalmával, a komplex tanórai képesség- és készségfejlesztés hatására átlagosan olyan jó szintre emelkednek, melynek következményeként nem lesz indokolt a további, speciális fejlesztés számukra e területeken.
2. A BTMN-es gyerekek is fel tudják venni a társaik tanulási tempóját, DIFER-indexük 80% fölött lesz, azaz eléri a befejező, esetlegesen az optimumszintet.
3. Lesznek olyan tanulók az osztályban, akik a fejlesztés hatására már használják az önszabályozó tanulási stratégiát.

A vizsgálat két részből áll. Először egy összehasonlító elemzés során be fogom mutatni az osztályom 7 tanulójának (négy lány és három fiú, két tanuló nagycsoportos kora óta BTMN-es) fejlődési mutatóit első és harmadik osztályban a DIFER-mérés eredményeit alapul véve, majd az eredményeim elemzését követően vázoló az a komplex fejlesztési folyamatot, amely hozzásegített az eredményekhez. Ezután – mivel a képességek fejlesztéséhez nem elég a fejlesztési terv és a feladatok elkészítése, a fejlesztő munka végrehajtása, szükséges hozzá a tanuló belső motivációjának felkeltése is – egy motivációs teszt alapján megvizsgáltam a gyerekek belső motivációját. Kíváncsi voltam, hogy melyik tanuló, milyen közel áll ahhoz az önszabályozó tanulás kialakulásához, amelynek alapja az elsajátítási cél, s ami az egész életen át tartó tanulás pillére. Erre a Motivációs Profil Módszerét használtam, melyet McInerney's School Motivation alapján a Templeton Programban Páskuné Kiss Judit, Péter-Szarka Szilvia és Gyarmathy Éva dolgozott ki 2015-ben. Az általam használt adaptációt a TehetségKapu számára Gyarmathy Éva készítette 2017-ben.

Eredmények:

Bár a tanulók különböző képességekkel rendelkeztek (BTMN, tipikus), mégis beigazo-
lódott, hogy mindannyian elérték a DIFER-mérésben meghatározott befejező szintet, azt
gyakran meg is haladták. 2018-ban 100%-os képet mutatott a vizsgált tanulók *beszédhang-
hallási képessége*. Ez azt jelenti, hogy a gyerekek akusztikus differenciáló képessége jól fej-
lett. A *relációs szókincs* tekintetében a fejlesztés utáni mérés ugrásszerű fejlődést mutat.
Nemcsak a kívánt 80% fölötti teljesítményt érték el, hanem minden tanuló 90% fölötti fejlettségi szintet mutatott. Hat tanuló optimumszintet ért el, egy tanuló 94%-kal csak egy ponttal csúszott le az optimumszintről. Az *elemi számolásban* a 2018-as mérés szerint az a BTMN-es

tanuló aki, csak előkészítő fejlettségi szinttel (29%) rendelkezett, kiemelkedő fejlődést mutatott, mert a kimeneteli mérés alkalmával már 88%-kal befejező szinten állt. Míg a bemeneti vizsgálat alapján csak egy tanuló ért el az optimumszintig, addig a kimeneti mérésben már öt tanuló. A *tapasztalati következtetés* fejlődésében a kimeneti mérésben az igazolódott, hogy a tanulók nagyon nagy fejlődésen mentek keresztül: egy tanulónál sem látható stagnálás. Minden tanuló legalább a befejező szintig eljutott, de négy tanuló az optimumszintet is elérte. Az *összefüggés-megértés* területen a fejlesztés után minden gyermek elérte az optimumszintet, egy tanuló 100%-os képességfejlettséggel rendelkezett a kimeneti mérés alapján. *Szocialitás* tekintetében a bemeneti mérés és az órai tapasztalatok is azt mutatták, hogy gyakorlatilag képtelenek voltak a kooperatív munkára, helytelenül értelmeztek egyszerű helyzeteket, szociális kapcsolataik gyengék voltak, együttműködési képességük fejletlen, közös problémamegoldó gondolkodásra alkalmatlannak mutatkoztak. A kimeneti mérésekből az látszik, hogy öt tanuló befejező szintre ért, kettő pedig optimumszintre. Ezek a szintek már azt bizonyítják, hogy kialakult, illetve kialakulóban van az a képességük, mely alkalmassá teszi őket az együttgondolkodásra, igyekeznek mások véleményét, szempontjait figyelembe venni, meghallgatni. Ez az eredmény az önbizalmuk fejlődését is jelenti. A további fejlesztés tehát elhagyható e területeken.

A motivációs profil vizsgálatából számos új információt tudtam meg a tanulókról. Az elemzés során egyértelműen kiderült, hogy melyik tanuló mivel motiválható leginkább (pl. társas törődés, versengés, feladatorientáltság). Az is bebizonyosodott, hogy a gyerekekkel eltöltött idő önmagában nem volt elég ahhoz, hogy megtudjam, ki, mivel motiválható legjobban. Ennek felderítésére tehát egy mélyebb, realisabb vizsgálatra van szükség, mely a motivációs profil vizsgálatával megvalósítható.

A vizsgálatokból – a szakirodalommal összhangban – az a következtetés vonható le, hogy a motivációs vizsgálat elvégzése és elemzése egy racionálisabb szemléletet adhat a tanítónak, s az eddigi tapasztalataival összevetve feltérképezheti azt az utat, amelynek segítségével a tanuló a magasabb évfolyamokon is tartósan motiválható lesz. A vizsgálat elvégzése újabb célokat ad a gyerekek fejlesztésével kapcsolatban. A fejlesztés pedig az önszabályozó tanulás elérésére kell, hogy irányuljon. A motivációs profil elkészítése hozzásegít az egyénileg tervezhetőbb, differenciált fejlesztéshez és differenciáltabb értékeléshez.

Irodalom:

Nagy J. 2010. *Új Pedagógiai Kultúra*. Szeged: Mozaik Kiadó.

Péter-Szarka Sz., Fodor Sz., Gyarmathy É., Klein B., Kovács K., Kövi Zs., Molnár Gy., Pásukné K. J., Pásztor A. 2017. *A tehetségazonosítás folyamata, mérőeszközei és eredményei a Magyar Templeton Programban*. Géniusz Műhely.

Tárgyszavak: *készség- és képességfejlesztés, DIFER, motivációs profil, komplex tanóra*